

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ GIÁO DỤC VÀ Ý NGHĨA THỰC TIỄN

VÕ MINH QUỐC(*)

Khai giảng lớp Đào tạo từ xa tại trường GDDT & GQVL Số 5 Đaknông tháng 7-2005

Vấn đề giáo dục là vấn đề của mọi thời đại, mọi quốc gia dân tộc và cũng là của mọi nhà, mọi người. Không chỉ là chiến lược "Quốc sách" mà còn là chuyện thường ngày của từng gia đình. Tuy thế việc nhận thức và làm công tác giáo dục không phải quốc gia nào cũng giống nhau. Cái sự học của con người ta cũng đa chiều, đa cách lắm. Nhưng tất cả cùng hướng về một điều bất biến đó là nhận thức thế giới để cải tạo nó nhằm phục vụ cuộc sống.

Các bậc vĩ nhân trong hoạt động và lãnh đạo cách mạng của mình đã xác định vai trò vị trí giáo dục là nhân tố thiết yếu mở đường cho sự nhận thức và cải tạo thế giới đồng thời cũng là vấn đề có ý nghĩa sống còn của cuộc cách mạng. Các Mác cho rằng "Chỉ có cái chưa

biết, chứ không có cái không biết". Còn V.I. Lê-Nin thì: "Học, học nữa, học mãi". Đây là một mệnh đề có tính chiến lược thể hiện tư tưởng quan điểm, tầm quan trọng của giáo dục đối với cách mạng. Chỉ có học mới có thể giải quyết được mọi chuyện cấp bách và bảo vệ vững chắc thành quả cách mạng một cách tốt nhất.

Ở Việt Nam ngay sau khi Cách mạng tháng Tám thành công Hồ Chí Minh coi "Đốt" là một trong ba thứ giặc cực kỳ nguy hiểm của dân tộc cần phải tiêu trừ ngay. Đốt là một thứ giặc vô hình cản trở cách mạng hết sức tai hại. Bởi vì "Một dân tộc đốt là một dân tộc yếu", "đốt thì đại, đại thì hèn". Theo Hồ Chí Minh: "một chế độ mới ra đời, điều cần thiết đầu tiên là nhanh chóng xóa bỏ nền giáo dục nô lệ, Thực dân Pháp muốn làm cho dân ta ngu để trị"

Hồ Chí Minh đã xác định vị trí, vai trò của giáo dục và đào tạo là bước đầu tiên của sự sống còn cho một quốc gia. Ngay sau khi hơn một tháng đọc "Tuyên ngôn Độc lập" Người đã nói: "Nay chúng ta giành quyền độc lập. Một trong những công việc phải thực hiện cấp tốc trong lúc này là nâng cao dân trí" vì "Nước nhà cần phải kiến thiết. Kiến thiết cần phải có nhân tài". Hồ Chí Minh nhấn mạnh: "Bây giờ xây dựng kinh tế, không có cán bộ không làm được. Không có giáo dục, không có cán bộ thì cũng không nói gì đến kinh tế, văn hóa. Trong việc đào tạo cán bộ, giáo dục là bước đầu"

Mục đích giáo dục, Hồ Chí Minh chỉ rõ: Là chăm lo bồi dưỡng thế hệ cách mạng "Các thầy giáo có nhiệm vụ nặng nề và vẻ vang là đào tạo cán bộ cho dân tộc. Vậy giáo dục cần nhằm mục đích là thật thà phụng sự nhân dân".

(*)Thạc sĩ, cộng tác viên TSKH Đại học Mở Bán công TP.HCM

Trường học là nơi những người chủ tương lai của đất nước. Giáo dục họ "Luôn luôn nâng cao tinh thần yêu Tổ Quốc, yêu Chủ nghĩa Xã hội, tăng cường tình cảm cách mạng đối với công - nông, tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng, triệt để tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, sẵn sàng nhận bất cứ nhiệm vụ nào mà Đảng và nhân dân giao cho"

Giáo dục phải toàn diện, đạo đức và tài năng là hai nội dung không thể thiếu được trong bồi dưỡng giáo dục, trong đó đạo đức là yếu tố gốc. Người nói : "Trên nền tảng giáo dục chính trị tư tưởng tốt, phải biết phấn đấu nâng cao chất lượng văn hóa chuyên môn nhằm thiết thực giải quyết các vấn đề do cách mạng nước ta đề ra và trong thời gian không xa, đạt những đỉnh cao của khoa học kỹ thuật". Hồ Chí Minh cho rằng, giáo dục sẽ tạo ra tính liên tục của cách mạng. Trên cơ sở nâng cao dân trí, nhân dân sẽ biết quyền lợi, bổn phận, có kiến thức mới để tham gia vào công việc. Sự thành công của các nước, không có yếu tố nào quan trọng hơn giáo dục. Giáo dục sẽ tạo ra những "nguyên liệu" không có sẵn trong tự nhiên như kỹ sư, chuyên gia, bác học... Giáo dục góp phần quyết định làm rạng danh non sông Việt Nam để có thể sánh vai với các cường quốc năm châu. Giáo dục tạo ra nhân cách và từng bước hoàn thiện con người. Chỉ có con đường giáo dục mới nâng cao trình độ học vấn, trình độ khoa học kỹ thuật, chuyên môn nghiệp vụ, ngoại ngữ, trình độ quản lý. Thông qua giáo dục giúp cho mỗi người dân có một vốn liếng về lịch sử, văn hóa dân tộc Việt Nam và thế giới nhờ đó mà nâng cao trách nhiệm công dân, tình cảm yêu nước, yêu thương giống nòi, đồng loại, ý thức độc lập tự cường, tự tôn dân tộc, bảo vệ Tổ Quốc, xây dựng đất nước.

Phương châm giáo dục Hồ Chí Minh chỉ rõ: Học đi đôi với hành, giáo dục gắn liền với xã hội; Phối hợp nhà trường - xã hội - gia đình; Thực hiện dân chủ bình đẳng trong giáo dục.

Về phương pháp giáo dục Người quan niệm: Giáo dục phải xuất phát và bám chắc mục tiêu giáo dục; Giáo dục là một khoa học; Phải biết kết hợp học tập với việc chơi, từ dễ đến khó; Giáo dục thế hệ trẻ phải thực hiện phương pháp nêu gương; Giáo dục phải gắn liền với thi đua.

Tư tưởng Hồ Chí Minh cũng thể hiện quan điểm, muốn làm tốt công tác giáo dục cần phải xây dựng đội ngũ những người thầy giáo. Nghề thầy giáo rất quan trọng, rất vẻ vang "Nhiệm vụ giáo dục là rất quan trọng và vẻ vang, nếu không có thầy giáo thì không có giáo dục". Về phẩm chất, thầy giáo xứng đáng là thầy giáo; phải có đạo đức cách mạng, phải có chí khí cao thượng, phải "Tiên ưu hậu lạc" nghĩa là khó khăn thì phải chịu trước thiên hạ, sung sướng thì hưởng sau thiên hạ.

Công tác giáo dục bao giờ cũng gắn liền với cách mạng, V.I Lê-nin nói: "Mù chữ sẽ đứng ngoài chính trị". Quan điểm của Hồ Chí Minh là: "phải làm cho nhân dân biết đọc, biết viết, từng bước nâng cao dân trí. Bởi vì nước ta là nước dân chủ, dân là chủ và dân làm chủ. Công việc kháng chiến, kiến quốc, đổi mới, xây dựng là trách nhiệm của dân. Chúng ta phải đem tài của dân, sức của dân để làm lợi cho dân. Muốn làm được điều đó, cần phải có giáo dục và giáo dục lại nhân dân". Người cho rằng: "giáo dục đào tạo là sự nghiệp của quần chúng nhân dân. Kết quả giáo dục phụ thuộc rất lớn vào đường lối của Đảng, trách nhiệm của chính quyền, các ngành, các cấp, các đoàn thể, của cha mẹ học sinh. Phải tạo ra sức mạnh tổng hợp cho công tác giáo dục - đào tạo của Đảng. Bởi vì giáo dục trong nhà trường chỉ là một phần còn lại thuộc về vai trò của các đoàn thể nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng. Để có một nền giáo dục đạt chất lượng và hiệu quả cao, thể hiện bản chất tốt đẹp của nền giáo dục Xã hội Chủ nghĩa thì phải thực sự dân chủ bình đẳng trong giáo dục". Trong di chúc, Bác Hồ đã ân cần căn dặn Đảng ta: "Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và cần thiết"

Chủ nghĩa Mác - Lê-nin, tư tưởng Hồ Chí Minh đã cho thấy vai trò của giáo dục đào tạo đối với cách mạng và sự phát triển xã hội. Một nền giáo dục tốt nó sẽ là động lực thúc đẩy xã hội phát triển trên cả bình diện chiều sâu lẫn chiều rộng mà nội hàm của nó mang những giá trị nhân văn cao cả.

Hồ Chí Minh chỉ ra rằng: "Giáo dục đào tạo là sự nghiệp của quần chúng nhân dân". Trên cơ sở đó Đảng ta đã có một chủ trương lớn "Xã hội hóa Giáo dục". Trong thực tiễn gần 20 năm đổi mới, hệ thống giáo dục quốc dân của Việt Nam đã đa dạng hóa loại hình trường lớp

và hình thức đào tạo. Tuy còn nhiều chuyện phải bàn, phải làm nhưng nói chung là phù hợp với yêu cầu khách quan của sự phát triển xã hội và nguyện vọng của nhân dân. Trường Đại học Mở - Bán công TP Hồ Chí Minh là một trường điển hình cho sự đa dạng hóa hình thức đào tạo. Trong đó Giáo dục Từ xa trở thành một điểm nhấn được xã hội công nhận. Hình thức Giáo dục Từ xa mang bản chất rất nhân văn, tạo cơ hội thuận lợi nhất cho người học. Người học không bị ràng buộc về tuổi tác, tiền của, thời gian và không gian, họ học bất cứ lúc nào và ở đâu, là cánh cửa rộng mở cho mọi người thực hiện nhu cầu học tập của mình. Việc thi cử, tuyển chọn hiện nay và nhiều lý do khác làm cho không ít người ngồi lại ngoài cổng trường đại học là một bức xúc cần có lời giải. Vì vậy Giáo dục Từ xa có vai trò quan trọng đặc biệt trong việc nâng cao dân trí, xây dựng một xã hội học tập tương xứng với truyền thống hiếu học của một dân tộc nghìn năm văn hiến. Đây chính là một hình thức thể hiện sinh động Tư Tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục trong thực tiễn. Do tính đặc thù về cách thức đào tạo, mang bản chất nhân văn cao và thể hiện sự ưu việt về chế độ xã hội của hình thức Giáo dục Từ xa nên hình thức này không thuần túy chỉ làm công tác

giáo dục mà nó còn là một hình thức làm công tác xã hội có hiệu quả cao. Hay nói cách khác Giáo dục Từ xa: Công cụ đặc lực để thực hiện chủ trương xã hội hóa giáo dục của Đảng, Nhà nước ta. Như vậy Đảng và Nhà nước cần thông qua hệ thống tổ chức, quản lý của mình nắm lấy công cụ Giáo dục Từ xa để thực hiện chức năng giáo dục và chức năng xã hội của nó. Cũng xuất phát từ yêu cầu thực tiễn đó, nhân chuyến đến thăm và làm việc với Trường Đại học Mở - Bán công TP Hồ Chí Minh ngày 22 tháng 4 năm 2005, Phó Thủ Tướng Phạm Gia Khiêm đã khẳng định Trường Đại học Mở - Bán công TP Hồ Chí Minh có thể là trường công lập để thực hiện chức năng đó. Như vậy khái niệm "bán công" cũng sẽ mất đi để thực hiện mô hình Mở đúng với bản chất một trường công của mình.

Tài liệu tham khảo

- Hồ Chí Minh toàn tập - Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia - Hà Nội - năm 1995

- Giáo dục từ xa: Công cụ đặc lực để thực hiện chủ trương xã hội hóa giáo dục của PGS.TS Lê Bảo Lâm và ThS Hồ Hữu Trí.

TÓM TẮT

Tư Tưởng Hồ Chí Minh về Giáo dục là một phạm trù lý luận có ý nghĩa thực tiễn trong việc xây dựng hệ thống giáo dục quốc dân. Giáo dục Từ xa là một hình thức thể hiện sinh động quan điểm "Giáo dục đào tạo là sự nghiệp của quần chúng nhân dân" của Hồ Chí Minh và chủ trương Xã hội hóa giáo dục của Đảng và Nhà nước ta. Trường Đại học Mở - Bán công TP Hồ Chí Minh là đơn vị đang thực hiện quan điểm, chủ trương đó.

SUMMARY

The thoughts of Ho Chi Minh on education is a theoretical category having a practical meaning in building a system for national education. Distance education is a vivid example reflecting the viewpoint of Ho Chi Minh that "Education and training is the cause of the people", and of the policy of our Party and State in socializing education. Ho Chi Minh City Open University is the organization applying this viewpoint and policy.